

7. ŻYCIE MIESZKAŃCÓW PALESTYNY ZA CZASÓW JEZUSA

Cele ogólne:

- poznanie warunków życia i obyczajów mieszkańców Palestyny za czasów Jezusa dla zrozumienia przesłania Biblii;
- rozwijanie umiejętności korzystania ze źródeł wiedzy, wykorzystywania wiedzy z historii, geografii w nowych sytuacjach poznawczych.

Wymagania programowe:

Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> – opowiada własnymi słowami o życiu codziennym w Palestynie za czasów Jezusa; – wymienia 3 zajęcia, jakimi trudnili się mieszkańcy Palestyny; – opisuje własnymi słowami ubiór i dom mieszkańców Palestyny. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> – wymienia i krótko opisuje własnymi słowami rzemiosła i zawody mieszkańców Palestyny; – odnajduje w nauczaniu Jezusa 3 przykłady odniesienia do codziennego życia mieszkańców Palestyny; – porównuje wybrany aspekt życia mieszkańców Palestyny za czasów Jezusa z czasem współczesnym.

Metody i techniki:

krzyżówka, opowiadanie, obraz, ćwiczenia sprawdzające, drama, pogadanka.

Środki dydaktyczne:

Pismo Święte, obrazy domu (wzór: F.H. Wight, *Obyczaje krajów biblijnych*, Warszawa 1998, s. 16, 20), plansza „Ubiór mieszkańców Palestyny”, „Życie pasterskie, uprawa winorośli, rzemiosła i zawody” – materiał kształcenia (M 7).

PRZEBIEG KATECHEZY

1 WPROWADZENIE

1. Modlitwa

K. modli się z uczniami:

Duchu Święty, który oświecasz serca i umysły nasze, dodaj nam ochoty i zdolności, aby ta nauka była dla nas pożytkiem doczesnym i wiecznym. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen.

2. Powtórzenie materiału

Uczniowie rozwiązują krzyżówkę sprawdzającą wiadomości z ostatniej katechezy (ćwiczenie 1. w zeszytu ucznia, strona 19).

Ćwiczenie 1.

Rozwiąż krzyżówkę, a sprawdzisz swoje wiadomości o ziemi Zbawiciela.

1. Rozciąga się na południu Palestyny, miejsce kuszenia Jezusa przez szatana.
2. Miasto męki, śmierci i zmartwychwstania Jezusa.
3. Miasto narodzin Jezusa.
4. Jezioro w Palestynie, miejsce nauczania Jezusa.
5. Pora roku w Palestynie.
6. Miasto zwiastowania Maryi.
7. Część ukształtowania powierzchni Palestyny.
8. Rzeka w Palestynie, miejsce chrztu Jezusa.
9. Owoc najbardziej popularny i jeden z ważniejszych w Palestynie.

3. Postawienie problemu katechezy

K. mówi do uczniów:

Palestyna to kraj ludzi Wschodu. Obyczaje mieszkańców ziemi Zbawiciela często nieznanne są nam, mieszkańcom Europy. Znajomość ich życia pomoże nam lepiej zrozumieć naukę Jezusa Chrystusa, który często odwoływał się do sytuacji z codziennego życia.

Jakie były obyczaje i warunki życia mieszkańców Palestyny za czasów Jezusa? Jak wyglądały ich domy, jak się ubierali, co jedli, jakie były ich zawody, jak świętowali, jakie mieli zwyczaje rodzinne? Aby poznać odpowiedź na te pytania, przeniesiemy się dziś do czasów starożytnego Wschodu, dwa tysiące lat wstecz.

Zapis tematu do zeszytu ucznia: Życie mieszkańców Palestyny za czasów Jezusa.

2 AKTYWIZACJA

1. Codzienne życie mieszkańców Palestyny (opowiadanie, obraz, ćwiczenia sprawdzające, drama)

Uczniowie poznają następujące aspekty codziennego życia mieszkańców Palestyny:

- A. Domy
- B. Żywność, spożywanie posiłków
- C. Rozkład dnia i codzienne zajęcia
- D. Życie pasterskie, uprawa winorośli
- E. Rzemiosła i zawody
- F. Ubiór

K. opowiada o trzech aspektach codziennego życia mieszkańców Palestyny: „Domy”, „Żywność, spożywanie posiłków” oraz „Rozkład dnia i codzienne zajęcia”, w trakcie pierwszego opowiadania demonstruje obrazy domu.

jajka oraz bardzo popularne oliwki i tłoczona z nich oliwa. Mięso jadano tylko na ucztach lub podczas przyjmowania gości.

Wschodnie obyczaje zachowania się przy stole bardzo różniły się od tych, które znamy na Zachodzie. Mieszkańcy bardzo starannie myli ręce przed jedzeniem oraz po jedzeniu (ponieważ nie używano do posiłków sztućców, jedzono palcami). Posiłki spożywali, siedząc na podłodze z nogami podwiniętymi pod siebie lub cofniętymi jak w przykłęku. Stół był używany bardzo rzadko, zwykle zastępowała go rozłożona na ziemi mata. Jedynymi naczyniami były te, w których podawano posiłki. W czasie posiłków odmawiano błogosławieństwa, a na zakończenie modlitwę dziękczynną.

Po zakończeniu tej części opowiadania K. proponuje uczniom ćwiczenie sprawdzające (ćwiczenie 2., część „Żywność i spożywanie posiłków”, w zeszytcie ucznia, strona 20).

„Żywność i spożywanie posiłków”	Poprawna odpowiedź
..... to moje święte danie. Nie jem ..... na śniadanie. Bez oliwki trudno żyć, Lubię także ..... pić!	Chleb to moje święte danie. Nie jem mięsa na śniadanie. Bez oliwki trudno żyć, Lubię także mleko pić!
Przed jedzeniem ręce ..... Jem ....., więc nie tyję! Zamiast stołu ..... mam. ..... bez sztućców mogę sam.	Przed jedzeniem ręce myję . Jem warzywa , więc nie tyję! Zamiast stołu matę mam. Jeść bez sztućców mogę sam.

Po wykonaniu ćwiczenia K. sprawdza jego poprawność.

C. Rozkład dnia i codzienne zajęcia

Nawyk wczesnego wstawania był powszechny w Palestynie, gdyż wymuszała go klimat. Pierwszy dźwięk, słyszany każdego ranka w palestyńskiej wiosce, to odgłos mielenia ziarna. Zajmowały się tym kobiety. Żarna składały się z dwóch leżących na sobie kamieniach. Do obowiązków kobiet należało również tkanie wełny, szycie odzieży oraz pranie. Brudną odzież zanurzano w strumieniach, a następnie układano na kamieniach i bito ją kijami. Obmycie oznaczało więc poddanie się okładaniu kijami, aby doznać oczyszczenia. Takiego znaczenia nabierają słowa psalmu pokutnego Dawida „Obmyj mnie zupełnie z mojej winy” (Ps 51,2). W porze największego upału mieszkańcy Palestyny odpoczywali (od południa do godz. 15.00). Późnym popołudniem lub wieczorem kobiety przynosiły w glinianych dzbanach wodę ze źródła lub studni. Żydzi jadałi dwa razy dziennie. Pierwszy posiłek jadano zwykle około południa, a główny późnym wieczorem.

Czym zajmowali się mężczyźni?

3 REFLEKSJA

K. pracuje z uczniami metodą dramy. Proponuje uczniom wybranie jednej z postaci mieszkańców Palestyny. Uczniowie zapoznają się z tekstem, a następnie, wchodząc w rolę, przygotowują wypowiedź według następującego schematu:

Jestem .....
Zajmuję się .....
Bardzo lubię moją pracę, ponieważ .....
Moim marzeniem jest .....

A. Domy

Przodkowie Izraelitów, jeszcze sprzed czasów Abrahama, mieszkali w namiotach, ponieważ wędli wędrowny tryb życia. Po wielu latach zmienili tryb życia na osiadły. Wtedy też namioty zastąpili domami. W czasach Biblii nie budowano domów z zamiarem przebywania w nich w ciągu dnia. Większość czasu spędzano na zewnątrz. Dom służył jako miejsce wypoczynku, i główne schronienie dla mieszkańców. Podłogę stanowiła wygładzona i twardo ubita ziemia. Ściany domów wznoszono najczęściej z glinianych cegieł suszonych na słońcu. Czasami budowano ściany z kawałków piaskowca. Tylko królowie i bogacze budowali swoje domy z ciosanych kamieni. Dachy kryto przeważnie matą z trzciny lub ciemistych krzewów, a następnie pokrywano ziemią lub gliną (K. prezentuje obraz domu). Domy nie miały zbyt wielu okien, zwykle były wysoko położone oraz przesłonięte kratą w obronie przed rabusiami (K. pokazuje obraz okna). Drzwi, podobnie jak okna, robiono z drzewa figowego. Na wsiach drzwi otwierano przed wschodem słońca i pozostawiały otwarte przez cały dzień na znak gościnności. Dopiero na noc je zamykano.

Wyposażenie domu było bardzo skromne: maty i poduszki, służące w ciągu dnia do siedzenia, oraz dywany i maty do spania. Na środku pomieszczenia znajdowało się palenisko. Mieszkańcy Palestyny nie znali świec, ale używali lamp. Były to gliniane spodki na oliwę o stykających się krawędziach podtrzymujących knot. Lampy ustawiano wysoko na korcu.

Po zakończeniu tej części opowiadania K. proponuje uczniom ćwiczenie sprawdzające (ćwiczenie 2., część „Domy”, w zeszytcie ucznia, strona 20).

Ćwiczenie 2.

Poznałeś już warunki życia mieszkańców Palestyny. Uzupełnij brakujące wyrazy w wierszach.

„Domy”	Poprawna odpowiedź
Gdy wędrując kiedyś żył, To mym domem ..... był. Teraz dom buduję z ..... Dla mnie i mojej rodziny.	Gdy wędrując kiedyś żył To mym domem namiot był Teraz dom buduję z gliny Dla mnie i mojej rodziny.
Z bitej ziemi mam ..... I po dachu chodzić mogę ..... otwarte są w mym domu Nie zamykam ich nikomu.	Z bitej ziemi mam podłogę I po dachu chodzić mogę Drzwi otwarte są w mym domu Nie zamykam ich nikomu.

Po wykonaniu ćwiczenia K. sprawdza jego poprawność.

B. Żywność, spożywanie posiłków

K. zwraca się do uczniów:

– Co jadałi starożytni Izraelici?

Posiłki przeciętnego mieszkańca Palestyny składały się z chleba, oliwek, oliwy, maślanek i sera od własnych trzód, a także owoców i warzyw z własnego sadu i ogrodu, rzadko na jego stole pojawiało się mięso. Z pradawnych czasów wywodził się zwyczaj spożywania surowego ziarna lub ziarna prażonego. W Biblii jeść chleb znaczy to samo, co jeść posiłek. Dla mieszkańców tych ziem chleb miał znaczenie święte. Wszystkie czynności związane z chlebem, od siewu do wypieku, wykonywali w imię Boga. Chleb łamano, nigdy nie krojono go nożem. Z warzyw jedzono głównie soczewicę i rośliny strączkowe. Ważnym składnikiem diety było również mleko: krowie, kozie, owcze oraz wielbłądzie, a także

D. Życie pasterskie, uprawa winorośli, rzemiosła i zawody (materiał kształcenia – M 7)

W Ziemi Świętej od czasów Abrahama masowo hodowało się owce. Było to główne źródło utrzymania mieszkańców. W rodzinach chłopskich, które poza hodowlą zajmowały się uprawą roli, pasterzem zostawał najmłodszy syn. Na wschodzie kraju uprawiano wiele gatunków zbóż, najczęściej jednak pszenicę i jęczmień. Natomiast na stokach wzgórz lub u stóp pagórków Izraelici zakładali winnice. Otaczano je murem lub płotem. Uprawa winorośli była zajęciem pracochłonnym, właściciel nie mógł pozwolić sobie na żadne zaniedbania. Zbiory rozpoczynały się we wrześniu. Podobnie jak dziś, w Palestynie rosły jednak najliczniej drzewa oliwne. Młode drzewko owocuje dopiero po 7 latach, ale za to wydaje plony przez wiele następnych. Nawet bardzo stare drzewa mają młode pędy. Chleb i oliwki były bardzo powszechnym pożywieniem. Z drzewa oliwkowego wytłaczano przede wszystkim oliwę. Była ona jednym z najważniejszych źródeł dochodu.

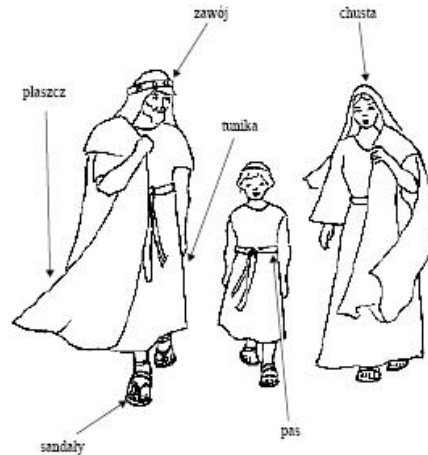
Najpopularniejszym rzemiosłem za czasów Jezusa było gamcarstwo. Naczynia miedziane były bardzo drogie i niewiele osób było na nie stać, więc korzystano z glinianych, a ponieważ te stałe się tłukły, często je kupowano. Wyrobem narzędzi rolniczych zajmowali się cieśle. Wykonywali oni w drewnie także zamki, klucze, drzwi i ich dekoracje, dachy, ławy, stołki, skrzynie oraz kraty okienne. Mieszkańcy Palestyny byli również rybakami. Głównymi łowiskami były wybrzeża Morza Śródziemnego oraz jezioro Genezaret. Znanymi z Ewangelii rybakami byli Piotr i jego brat Andrzej. Ważne miejsce w społeczeństwie zajmowali natomiast garbarze, trudni się wyprawianiem skór, i farbiarze, barwiący skórę na kolor żółty, czerwony czy niebieski. W Ziemi Świętej za czasów Jezusa spotkać można było również wytwórców namiotów, kupców, bankierów czy poborców podatków. Kupcy handlowali na targowiskach, bankierzy pożyczali pieniądze na procent w kantorach, a poborcy ściągali podatki, zapewniając sobie zysk.

(Wight F.H., *Obyczaje krajów biblijnych*, Warszawa 1998, s. 129-201)

E. Ubiór

W krajach europejskich moda zmienia się bezustannie, na Wschodzie ludzie ubierają się tak, jak przed wiekami.

K. przedstawia planszę „Ubiór mieszkańców Palestyny” i wraz z uczniami opisuje strój Izraelity.

Komentarz do prezentacji:

Tunika – rodzaj koszuli noszonej bezpośrednio na ciele (ze skóry, wełny lub lnu).

Pas – służył do przewiązania tuniki. Tańszy miał szerokość 15 cm, a droższy był szerokości dłoni. W pasie noszono pieniądze i drobne przedmioty, a za pasem miecz.

Płaszcz – wierzchni ubiór z wełny lub oślego włosia, chronił przed deszczem i wiatrem, a w nocy służył za przykrycie. W obszernym płaszczu można było przenosić liczne przedmioty. Faldy wypełniano często ziarnem lub owocami.

Zawój – nakrycie głowy przypominające kształtem chustę, sporządzane niegdyś z lnu. Żydzi czasów biblijnych bardzo dbali o włosy i uważali, że gęste, długie włosy dodają urody.

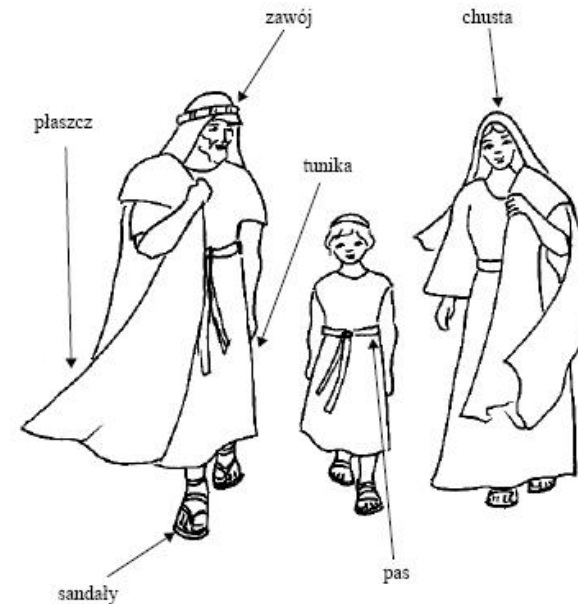
Sandały – skórzane lub drewniane podeszwy przywiązywane do stóp rzemykami.

Stroje kobiet i mężczyzn zasadniczo się nie różniły. Wyróżnikiem stroju kobiecego była zasłona na twarz oraz ozdoby.

Po zakończeniu prezentacji uczniowie wykonują ćwiczenie 3. w zeszytcie ucznia na stronie 21.

Ćwiczenie 3.

W krajach europejskich moda zmienia się bezustannie, na Wschodzie ludzie ubierają się tak, jak przed wiekami. Wskaż elementy ubioru Świętej Rodziny, wpisując ich nazwy w odpowiednie miejsca.

4 REALIZACJA

1. Znaczenie znajomości obyczajów biblijnych dla zrozumienia nauki Jezusa

K. prowadzi krótką pogadankę na temat znaczenia znajomości realiów życia w czasach Jezusa dla zrozumienia przesłania zbawczego Jezusa.

– W jaki sposób możemy wykorzystać poznane wiadomości o życiu mieszkańców Palestyny w czasach Jezusa? W czym one mogą nam pomóc?

*Uczniowie dzielą się swoimi refleksjami, następnie zapisują notatkę do zeszytu ucznia:
Znajomość obyczajów biblijnych oraz warunków życia mieszkańców Palestyny konieczna jest do pełniejszego zrozumienia nauczania Jezusa i Jego zbawczego przesłania dla nas.*

5 ZAKOŃCZENIE

1. Modlitwa

K. modli się z uczniami:

Dzięki Ci, Boże, za światło tej nauki, pragniemy, abyśmy nią oświeceni, mogli Cię zawsze wielbić i wolę Twoją wypełniać. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen.